

Impresii artistice dintr-o vizită în U.R.S.S.

Este un fapt cunoscut că viața muzicală din Uniunea Sovietică, mai ales la Moscova și Leningrad, se află pe o treaptă extrem de înaltă, poate pe cea mai înaltă ce poate fi atinsă în momentul dezvoltării artistice de azi.

Amatorii de muzică de la noi cunosc nivelul artei sunetelor din țara vecină, în special datorită unor interpreți sovietici de clasă mondială. Cine nu i-a ascultat pe David și Igor Oistrach, pe Rostropovici, pe Richter? Mai puțin cunoscute sînt însă calitățile exigentului public sovietic. Nu este nevoie să cunoști limba, ca să înțelegi cu ce competență se discută, în timpul pauzei și după concert, despre muzica audiată. Se poate observa cu ușurință participarea intensă a publicului la fenomenul muzical. Mai mult, cea mai mare parte a auditorilor ascultă, cu „sufletul la gură“, explicațiile date de către muzicologi competenți, înaintea concertului și în timpul pauzei, în legătură cu lucrările ce vor fi ascultate. Nu rar, vezi oameni urmărind concertul cu partitura în mînă — nu sînt sigur că toți dintre aceștia au fost muzicieni — iar alții pleacă de la concert cu un disc sau o partitură, cumpărate acolo.

De altfel, cu toate că au loc concomitent în fiecare seară mai multe spectacole, în diferite săli, extrem de greu se găsesc bilete. Mulțimea, care te așteaptă la „un bilet în plus“ este impresionant de numeroasă.

Moscoviții, dar nu numai ei, ci și locuitorii celorlalte orașe, ca Leningrad, Riga (pe acestea le-am vizitat), sînt avizi de cultură. Cozi apreciabile în fața muzeelor nu reprezintă de loc o raritate, la monumentele arhitectonice, indiferent dacă acestea se numesc Kremlin, Petrodvoreț, Ermitaj, sau dacă este vorba de o minăstire veche, fără nume răsunător, ori unde, aceeași mare afluență de vizitatori. În librării de asemenea. Peste tot se citește: în tramvai, în autobuz, în tren, în metrou, ori unde, chiar și pe lungile scări rulante spre metrou sau în timp ce se așteaptă în fața muzeului.

Mi-a fost dat să fiu prezent la multe concerte. De la aproape toate am plecat impresionat. Voi încerca să-mi amintesc cîte ceva despre unele.

În prima seară am asistat, în renumita sală Ceaikovski, la un recital de orgă, dat de tînărul organist și compozitor Oleg Iancenko, laureat al Concursului Bach din Leipzig, care și-a perfecționat studiile la Viena și în Olanda. Este un organist bun, cu fantezie în alegerea și combinarea registrelor și cu o tehnică desăvîrșită. În prima parte a cîntat Bach, compozitor ce, se pare, place mult publicului din

Moscova (după o săptămînă avea să fie un alt recital de orgă, dat de H. Grodberg, cu program exclusiv Bach). *Tocata și Fuga în re minor* (cea dorică), *Partita în re minor* și *Preludiul și Fuga în Fa major*, în partea deua exclusiv muzica romantică: Liszt — *Requiem* și *Adagio* — și Franck — *Coralul în la minor*. Lui Iancenko îi plac în general tempourile rapide. Părților mișcate le imprimă tempouri cu două sau chiar trei grade mai rezezi. Cu toate că lucrările audiate erau arhicunoscute, muzica lor mi s-a părut deseori necunoscută, tocmai datorită tempoului ales. Dar, execuția impecabilă, minuțios elaborată a convins pînă la urmă, fără rezerve.

În decursul unei stagiuni la Moscova au loc foarte multe concerte și recitaluri de orgă. Așa cum am fost informat, nu rareori se întîmplă ca în aceeași săptămînă să fie programate două sau chiar trei recitaluri de orgă; cîteodată chiar concomitent, două la aceeași oră, unul în sala Ceaikovski, altul în sala mare a Conservatorului, unde se află un foarte valoros instrument, construit de francezul Cavallé-Col. Toți ambele săli sînt pline.

Nu mai puțin impresionat am rămas la un concert de muzică contemporană sovietică, dat în fața unui auditoriu entuziast, în sala mare a Conservatorului, plină pînă la refuz, sală în care, pe lingă sala Ceaikovski, au loc cele mai mari concerte date la Moscova. Felul în care au fost primite lucrările, dirijate de către Kiril Kondrașin, un mare dirijor și un foarte serios muzician pe deasupra, este uimitor pentru un străin. Nu este mai puțin adevărat însă că și excelentul violoncelist Rostropovici, care a interpretat *Rapsodia-Concert pentru violoncel și orchestră* de Aram Hacıaturian, în stilul său de a cînta plin de frenezie, a provocat în sală un adevărat delir de entuziasm, cum rareori am văzut. În cadrul aceluiași concert am mai ascultat *Uvertura festivă* de același compozitor, un *Capricio azerbaigian* de Amirov, cu o ritmică trepidantă, melodică populară, orchestrat brilliant și, în primă audiere, mai multe fragmente din opera *Podniarcii* de talentatul compozitor Sidelnikov. Este o lucrare mai veche, ce continuă tradiția operei ruse. Muzica operei nu ne-a convins însă în măsura în care ne-a convins o altă lucrare, audiată la Uniunea Compozitorilor din Moscova, și în care am putut admira calitățile sale de înaltă măiestrie.

O seară de balet, în frumoasa sală de Operă și Balet „Kirov“ din Leningrad, desigur, este o delectare artistică de prim rang. N-are importanță ce se joacă ci felul cum se dansează, originalitatea punerii în scenă, perfecțiunea execuțiilor în ansamblu, gradul extrem de înalt de măiestrie artistică al soliștilor fiind absolut

suficiente ca să te faci să uiți totul, chiar și muzica, și să te concentrezi doar asupra mișcării de dans. Ce mai contează muzica? Cred că cea mai mare parte a publicului nici nu o aude. Ai impresia că totul se petrece pe o oglindă de ghiață și nu pe pardoseala unei scene, atât de fluide și elegante au devenit mișcările corpului uman. Dacă la început patinajul artistic s-a inspirat mult din baletul pe scenă, se pare, baletul a primit noi impulsuri de la dansul pe ghiață. Nu-s specialist în materie, dar aceasta mi-a fost impresia când am văzut ansamblul de balet din Leningrad, mișcându-se ca niște zâne din povești, parcă deasupra scenei și nu pe ea.

Am avut norocul de a prinde o seară de balet, din cadrul Festivalului „Noapților albe“, în care au apărut un deosebit de mare număr de excelenți soliști de prim rang, cei mai mulți laureați la diferite concursuri naționale sau internaționale. Enumerând doar pe aceștia, oricine își poate da seama despre ce este vorba: M. H. Barișnikov, G. T. Komleva, C. V. Vikulov, O. H. Moiseva, V. I. Afanaskov, H. I. Kovmir, C. V. Efemova, N. K. Segeev, V. A. Budarii și mulți alții. Ce program a figurat pe afiș? Un mixtum compositum. *Chopiniana* — un balet realizat pe muzică de Chopin, în orchestrația lui Glazunov și Keller, baletul *Pachita* pe muzică de Minkus și fragmente din balet de Ceaikovski, Delibes, Soloviov-Sedoi.

În capitala Letoniei, Riga, un oraș cu veche tradiție muzicală, — să ne amintim doar de activitatea lui Wagner în acest oraș, de premiera operei *Rienzi* — am fost la un concert interesant, ingenios alcătuit, chiar dacă la prima vedere ar putea șoca, cele *Trei corale pentru orgă* de César Franck fiind cuplate cu *Requiemul* de Gabriel Fauré.

Tinăra organistă Jevgenia Lisicina a interpretat cu multă înțelegere și aprofundare artistică cele trei corale. Comparând cele două execuții ale *Coralului în la minor*, piesă care a figurat și în recitalul de la Moscova, mi-am dat seama cât de mult ajută instrumentul tălmăcirea unei lucrări. Dacă orga nouă din sala Ceaikovski, o soră a orgii noastre din sala Radioteleviziunii, construită de către firma Rie-

ger din Cehoslovacia, a pus pe interpret în fața unor probleme dificile de înregistrare la muzica romantică și la Franck în mod special, orga din Riga, tipul orgii de orchestră, construită la sfârșitul secolului trecut de cunoscuta firmă Walker (deci o soră a orgii de la Ateneu) cu bogăția ei în registre cu anci și a fost parcă creată în mod special pentru muzica lui Franck. Nu știu însă cum ar suna Bach de pildă, sau muzica contemporană cântate pe ea.

Interpretarea *Requiemului* a fost foarte îngrijită. Un cor mic, corul Radioteleviziunii din Riga, specializat mai cu seamă în muzica contemporană — dar foarte bun, pregătit minuțios de dirijorul lui permanent Edgars Racevskis, plus o orchestră mică, au fost conduse de Leons Reiters cu multă autoritate artistică și sensibilitate muzicală, în așa fel, încât frumoasa muzică a lui Fauré a sunat stilistic impecabil, convingător. În ultimele luni am ascultat *Arta fugii* de Bach de trei ori, de două ori la București și o dată la Moscova, de fiecare dată într-o altă versiune. Mă abțin să discut despre calitatea orchestrărilor respective. Îmi permit doar o remarcă: admir naivitatea cu care diferiți dirijori pornesc la retălmăcirea, adică la orchestrarea acestei capodopere, fără nici un fel de complex... La Moscova „eroul“ a fost tinărul Anton Sapoev.

La Uniunea Compozitorilor din Moscova, Leningrad și Riga am ascultat o serie de foarte bune lucrări. Alături de compozitorii consacrați ca Șostakovici, Hacıaturian, se ridică o nouă generație extrem de talentată, din care am remarcat în mod special pe seriosul și adâncul Buțko, pe Sidelnikov și Eșpai.

Dar dacă m-ar întreba cineva ce anume m-a impresionat cel mai mult din cele văzute în călătoria mea prin Uniunea Sovietică: Ermitajul, Galeriile Trețiaikov, Kremlinul, Petrodvo-rețul, Muzeul Pușkin, Teatrul mare, Ansamblul de balet din Leningrad, sau concertul în care a cântat minunatul Rostropovici, răspunsul nu ar fi greu de dat. Toate aceste lucruri minunate m-au încântat, m-au fascinat. Dar cel mai mult m-au impresionat oamenii, setea lor de cultură, entuziasmul lor pentru tot ce este frumos, pentru MUZICĂ.

ANDREAS PORFETYE

Din viața muzicală a R.D.G.

Viața muzicală din țara noastră a înflorit în ultimii ani în mod amplu și multilateral. Este imposibil să oferim aici, într-o măsură satisfăcătoare, o privire generală asupra a tot ceea ce se întâmplă zi de zi în marile centre muzicale ale țării — la Berlin, Leipzig, Dresda, — în orașele mai mici sau chiar la țară — în acest domeniu. De aceea vom releva în cele ce urmează, pe scurt, câteva aspecte mai importante.

În R.D.G. există aproximativ 85 de orchestre. Unele dintre ele se bucură de renume mondial și au o tra-

diție seculară. Astfel, Capela de stat din Dresda sârbătorește anul acesta cel de al 425-lea jubileu al său. Orchestra Gewandhaus din Leipzig și Capela de stat din Berlin, au întreprins cu câteva săptămâni în urmă cu succes, împreună cu Opera de stat din Berlin, un turneu de patrusprezece zile la Paris. Alături de acestea, Orchestra Filarmonică din Dresda, Orchestra simfonică a Radiodifuziunii din Berlin și Leipzig fac parte din ansamblurile orchestrale de frunte ale R.D.G.